

4395
LUBUSKIE

1. Obiekt
DOM MIESZKALNY

2. Czas powstania
XVIII w., kon. XIX w.

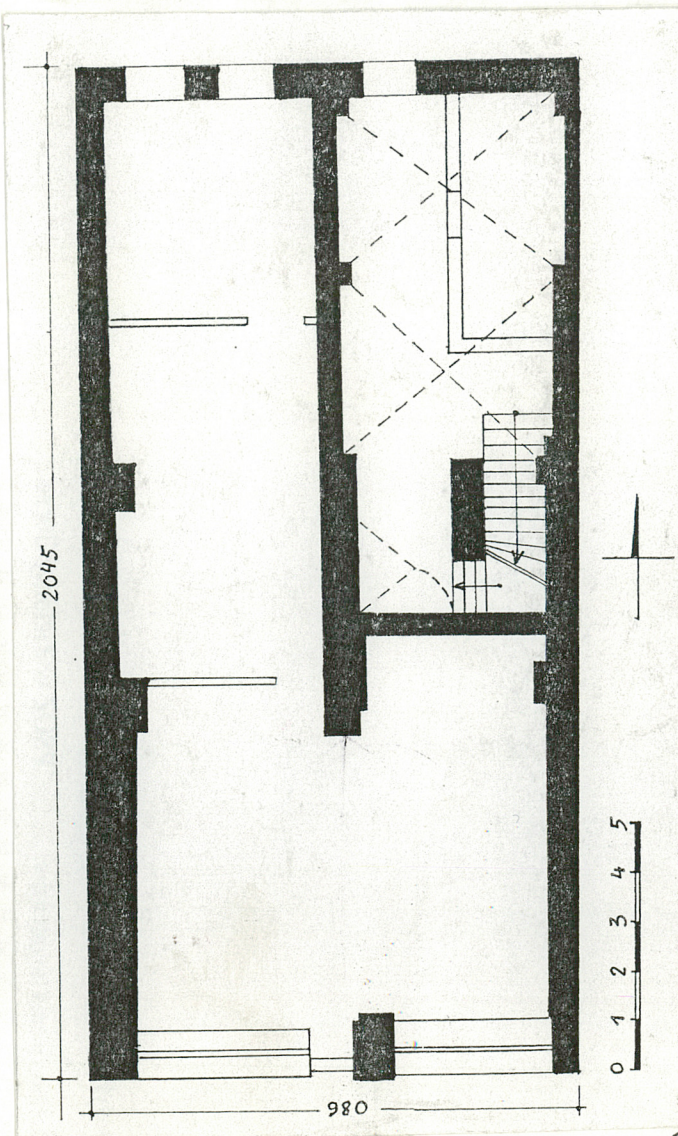
3. Miejscowość Żary

Nr hipoteczny.....

11. Zdjęcia, plan sytuacyjny, rzuty

1.

2.

4. Adres
Bolesława
ul. Chrobrego 9

Nr hipoteczny.....

5. Przynależność administracyjna

Województwo... lubuskie.....
Gmina: Żary.....

6. Poprzednie nazwy miejscowości

Żarów, Soro, Sorau

7. Przynależność administracyjna
Przed 1 IV 1975 r.

Województwo.. zielonogórskie.....
Powiat..... Żary.....

8. Właściciel i jego adres

Gmina Miejska Żary, o statusie miejskim

9. Użytkownik i jego adres

Przedsiębiorstwo Komunalne PEKOM,
Żary, ul. Bohaterów Getta 10

10. Rejestr zabytków

Nr... L-15/99 ... data 15.06.1999

Autor zdjęć
data wykonania
miejsce przechowywania negatywów

12. Autorzy, historia obiektu, określenia stylu

Żary, które jako osada typu miejskiego istniały już zapewne w XII w., w 1 poł. Następnego stulecia zostały poddane reformie przestrzennej. Centrum regularnie rozplanowanego miasta stanowił plac rynkowy, z którego narożników wychodziły pod kątem prostym po dwie ulice. Wschodni i zachodni bok rynku przecinały pośrodku dwie dalsze ulice, zbieżne z kierunkiem tranzytowej drogi. Jedną z nich jest obecna ulica Bolesława Chrobrego. Średniowieczne rozplanowanie przetrwało bez większych zmian do czasów dzisiejszych. Wykreślone siatką ulic bloki zostały podzielone na wąskie, wydłużone w głąb parcele budowlane. Na przestrzeni stuleci wiele działek zmieniło wielkość i kształt, wiele innych przetrwało w pierwotnym wymiarze. Interesująca nas parcela nr 9, podobnie jak sąsiadująca z nią od strony zachodniej, zachowała historyczny układ w zabudowanej partii frontowej. Natomiast część podwórzowa zajęta została przez nie należący obecnie do innej posesji budynek, przyległy do ulicy Browarnej. Brak przekazów źródłowych nie pozwala ustalić historii zabudowy działki. W średniowieczu i zapewne do XVII wieku dominowały w mieście domy drewniane i szachulcowe. Taki też najpewniej stał na naszej działce. W 2 poł. XVII wieku lub w XVIII wieku jego miejsce zajął dom murowany, po którym zachowała się sklepiona piwnica i tylny trakt sieni, również przesklepionej. Na widoku Żar z ok. 1750 roku ulica Chrobrego zabudowana jest domami piętrowymi usytuowanymi szczytowo. Dom nr 9 taki wygląd miał do końca XIX wieku, kiedy poddano go zasadniczej przebudowie. Zachowując mury wewnętrzne oraz sklepienia sieni i piwnicy, obiekt podwyższono o trzecią kondygnację i poddasze a dwuspadowy dach zastąpiono płaskim. Właściciel domu, który zlecił przebudowę oraz projektant tej przebudowy nie są znani. Dalsze zmiany, polegające na zlikwidowaniu frontowego traktu sieni, w związku z adaptacją parteru budynku na sklep, przeprowadzone zostały w 1 ćwierci XX wieku. Wtedy też w tylnym trakcie sieni wydzielone zostało niewielkie pomieszczenie magazynowe. Zmieniła się fasada domu, gdyż w parterze miejsce okien zajęły sklepowe witryny. Obiekt ma barokowe sklepienia, fasada zaś ukształtowana została w stylu neoklasycystycznym.

13. Opis (sytuacja, materiał i konstrukcja, rzut, bryła, elewacje, wnętrze, wyposażenie, instalacje)

Dom usytuowany jest po północnej stronie ulicy Chrobrego, jako drugi od strony zachodniej w bloku zamkniętym ulicami: Zamkową, Browarnianą, Pańską. Stoi w zabudowie zwartej między kamienicami nr 8 i 10. Na zapleczu niewielkie czworoboczne podwórze ograniczają od wschodu dostawiony aneks i od północy budynek należący do innej posesji. Po przeciwnej stronie ulicy znajduje się zabudowa zwarta. Dom zbudowany z kamienia i cegły na zaprawie piaskowo-wapiennej, otynkowany. Tynki piaskowo-wapienne pomalowane emulsją. W piwnicach sklepienia kolebkowe, w sieni krzyżowe. W pozostałych pomieszczeniach stropy drewniane z podsufitką. Dach płaski (deski na belkach drewnianych), kryty papą. Rynny i rury spustowe z blachy ocynkowanej. Posadzki w piwnicy ceglane, w sieni ceramiczne, w pomieszczeniach sklepowych i magazynowych ceramiczne (nowe), w mieszkaniach podłogi z desek. Schody do piwnicy jednobiegowe z cegieł, z sieni na wyższe kondygnacje zabiegowe, betonowe z drewnianymi okładzinami. Drzwi do sklepu żelazne, przeszklone (nowe), wszystkie pozostałe drewniane, płycinowe na zawiasach czopowych, w mieszkaniach w drewnianych ościeżach. Drzwi z sieni do magazynu sklepowego obite blachą. Okna drewniane, skrzynkowe, krzyżowe. Dom założony na planie wydłużonego prostokąta, z sienią w północno-wschodniej części. Bryła budynku od frontu słabo wyeksponowana. Obiekt zwrócony kalenicą do ulicy, zblokowany z sąsiednimi kamienicami o zbliżonych gabarytach. Dom jest trzykondygnacyjny z dodatkowym półpiętrzem, wyższym i użytkowanym od strony podwórza, częściowo podpiwniczony, nakryty niskim dachem dwuspadowym. Elewacja frontowa czteroosiowa o symetrycznie rozstawionych prostokątnych otworach okiennych w partii półpiętra małych. Parterową część elewacji nad cokołem wypełniają nowe witryny sklepowe z otworem wejściowym pośrodku. Powyżej parteru ściana boniowana z wąskim, profilowanym gzymsem w poziomie parapetów okiennych pierwszego piętra. Nad oknami tej kondygnacji nadproża w postaci profilowanych gzymśów. Okna trzeciej kondygnacji zdobione parapetami na konsolkach. Wysunięty gzymś wieńczący wspierały ozdobne konsole, obecnie odpadłe bądź usunięte. Elewacja tylna, otynkowana gładko, czteroosiowa z symetrycznie rozmieszczonymi prostokątnymi oknami i prostokątnym otworem drzwiowym na drugiej osi od wschodu. Wschodnia część elewacji na szerokości jednej osi przesłonięta dobudówką. Okna parteru zabezpieczone prostymi kratami. Układ wnętrz dwutraktowy, zakłócony w trakcie frontowym przez likwidację sieni. Układ drugiego traktu sieni również zatarty wskutek wydzielenia odrębnego pomieszczenia magazynowego w północno-wschodniej części. W południowo-wschodniej części znajduje się klatka schodowa. Na wyższych kondygnacjach zachowany pierwotny układ wnętrz.

14. Kubatura 2250 m ³	15. Powierzchnia użytkowa 525 m ²	16. Przeznaczenie pierwotne mieszkalno- usługowe	17. Użytkowanie obecne mieszkalno- usługowe
18. Prace budowlane i konserwatorskie, ich przebieg i dokumentacja. Remonty bieżące prowadzone po 1945 roku nie zmieniły bryły ani fasady budynku. Zmienione zostały witryny sklepowe z drewnianych na metalowe i posadzki w sklepie i w magazynach. Do tych pomieszczeń podłączono też energię ciepłą z zewnątrz.		19. Stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, ściany wewnętrzne, sklepienia, stropy, konstrukcje dachowe, pokrycie dachu, wyposażenie i instalacje) Mury, więźba i pokrycie dachowe łącznie z blacharką w stanie dobrym. Występują znaczne ubytki tynków w fasadzie oraz zawilgocenie i zmurszenie tynków na elewacji tylnej, w piwnicach i w sieni. Przestarzałe są prowadzone natynkowo (w sieni i piwnicach) instalacje elektryczne. Poważnie zniszczone schody. 20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie. Najpilniejszym zadaniem jest osuszenie murów parteru, zwłaszcza przyziemia zewnętrznego północnego muru obwodowego i ścian sieni. Uzupełnienia tynków i renowacji wymaga fasada domu. W sieni należy wymienić instalację elektryczną oraz w sposób właściwy poprowadzić instalacje ściekowe. Wszystkie prace remontowe należy uzgodnić ze służbą konserwatorską.	

21. Akta archiwalne (rodzaj akt, numer i miejsce przechowywania)

Teczka budynku w Przedsiębiorstwie Komunalnym PEKOM, Rejon Obsługi Mieszkańców nr 1, ul. Żagańska Żary.

22. Bibliografia

T. Jaworski, Żary w dziejach pogranicza śląsko-łużyckiego, Żary 1993

23. Źródła ikonograficzne i fotografie (rodzaj, miejsce przechowywania, sygnatury)

24. Uwagi różne

25. Wypełnił 1999

tekst: St. Kowalski, St. Dąbrowski
plany: M. Patecki
zdjęcia: D. Gierasimczuk

26. Sprawdził

1. Miejscowość... Żary.....
2. Gmina Żary.....
3. Województwo..... lubuskie.....

4. Obiekt (nazwa jak w karcie)

DOM MIESZKALNY
UL. CHROBREGO 9

5. Zawartość wkładki (nazwa materiału uzupełniającego)

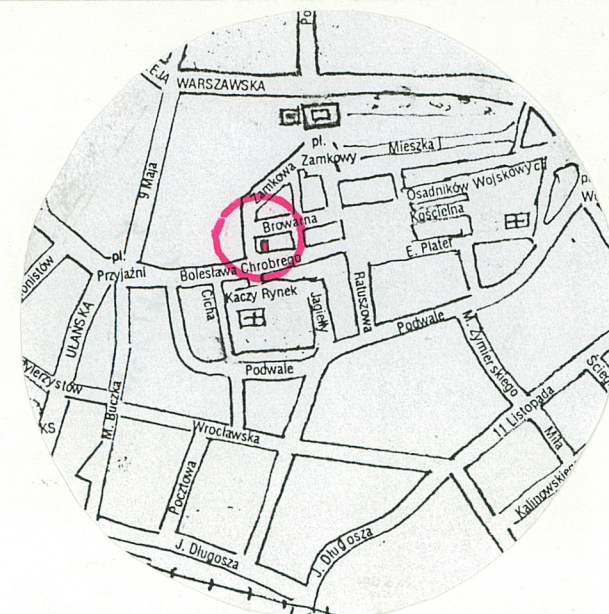
fotografie i plany

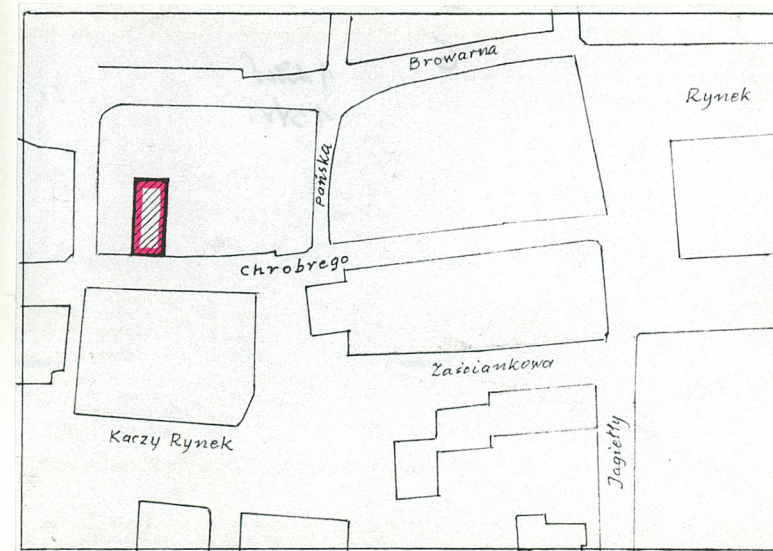
3.

4.

5.

6.

Wkładkę założył: St. Kowalski,
(imię, nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów: PSOZ w Zielonej Górze.....

Oberstraße - Sorau, N.-L.

7.

Sorau - Oberstraße

8.

9.

Miejscowość
Gmina
Województwo

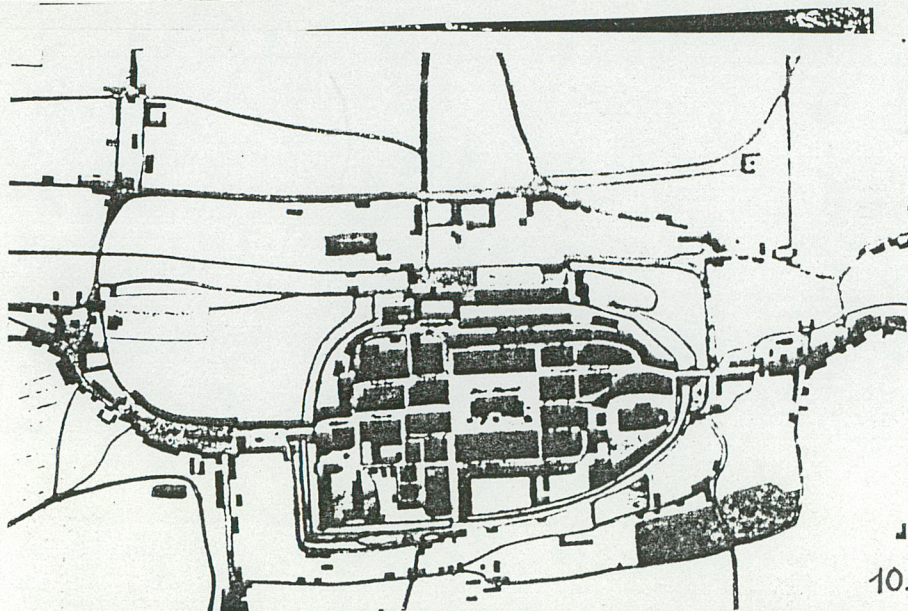
ŻARY
Żary
zielonogórskie

4. Obiekt (nazwa jak w karcie)

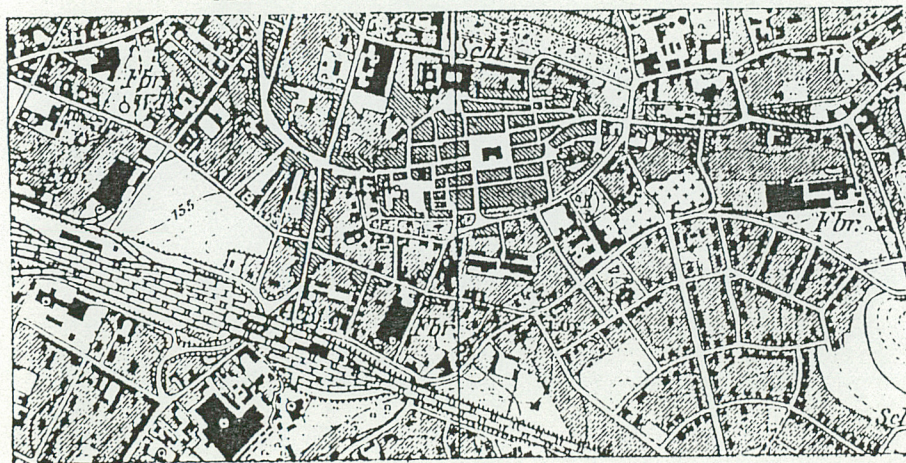
DOM MIESZKALNY, ul. B. Chrobrego 9

5. Zawartość wkładki (nazwa materiału uzupełniającego)

kartografia

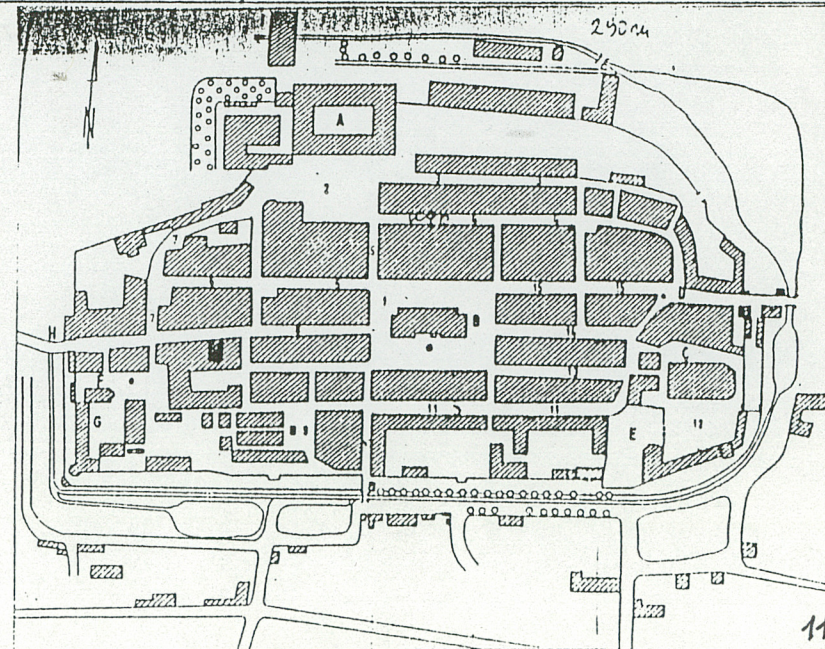

10.

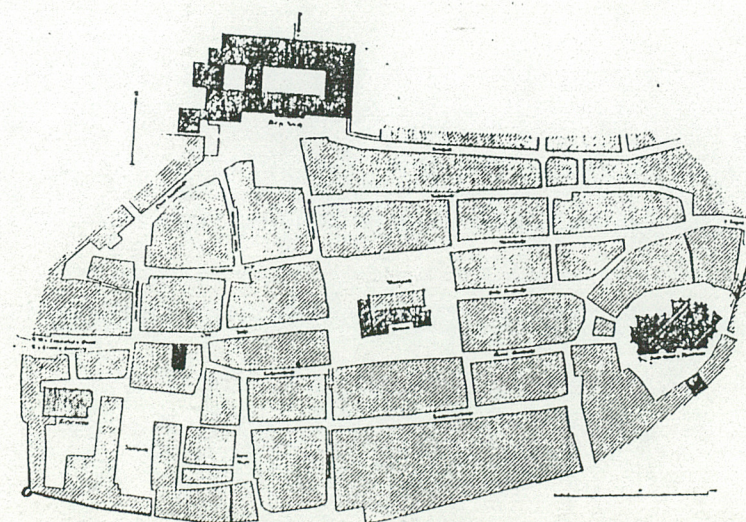

12.

Wkładkę założył [imię i nazwisko]
 Miejsce przechowywania: negatywów arch. WO PSOZ w Zielonej Górze

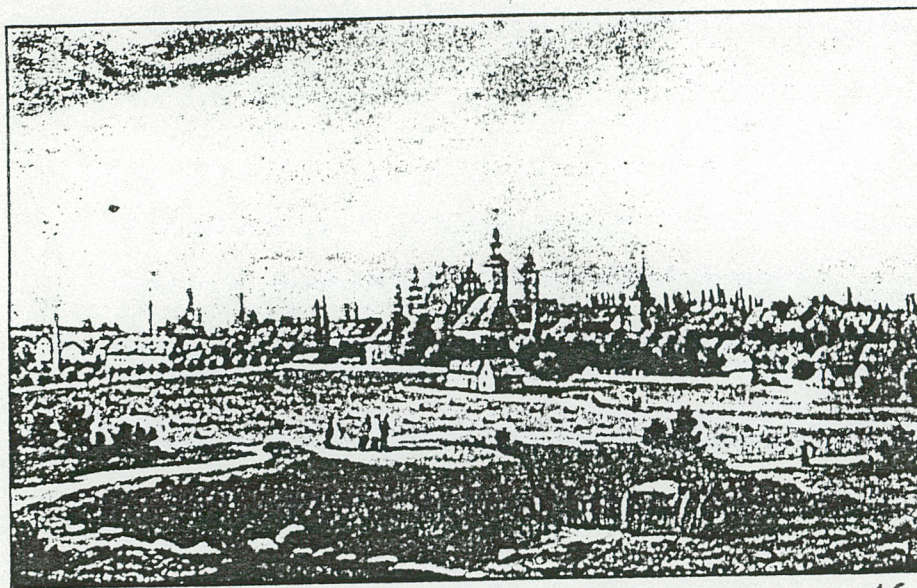
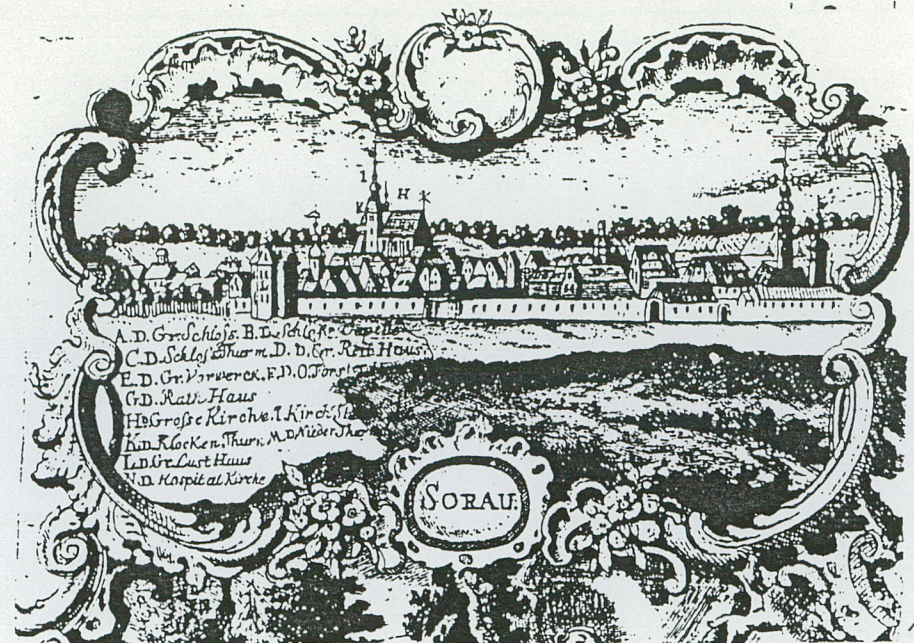
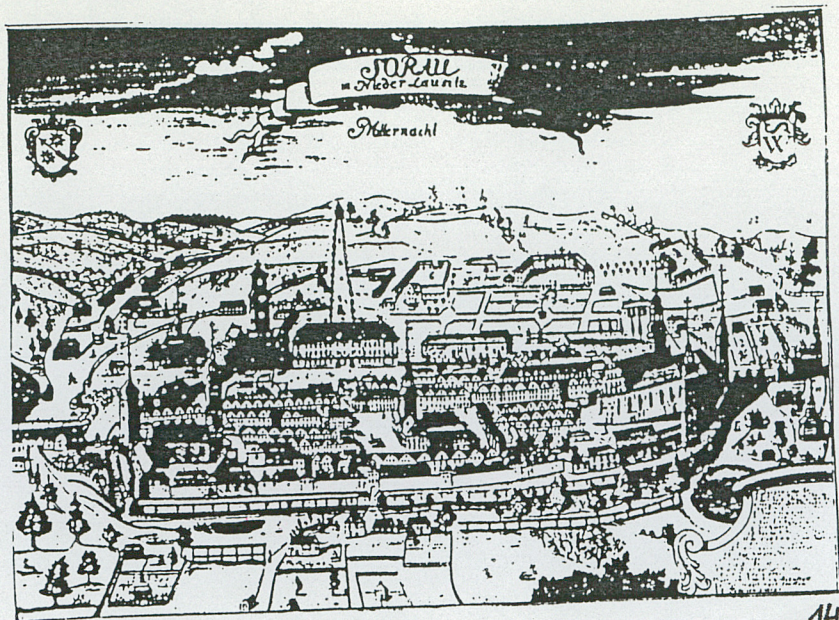

11.

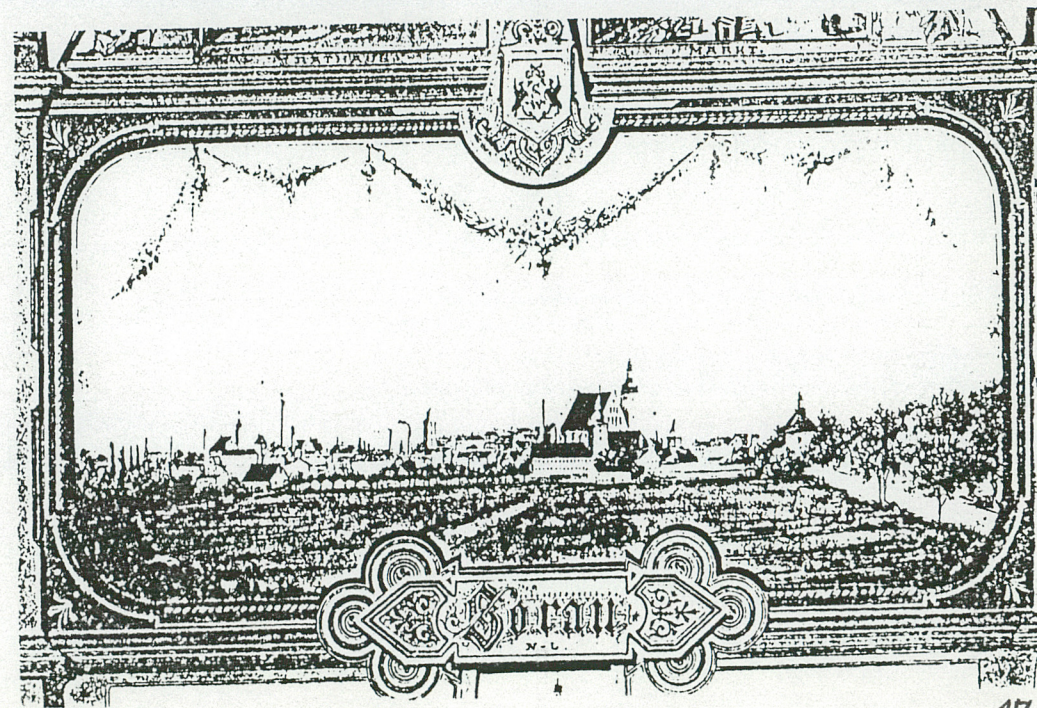

13.

123. Sorau. Stadtplan (nach Ziedler). Die Stadtmauer ist nur eingetragen, wo sie freiliegt

Ryc. 31. Panorama miasta około 1850 roku (grafika nieznanego autora) 16.

1. Miejscowość...Żary.....
2. GminaŻary.....
3. Województwo.....łubuskie.....

4. Obiekt (nazwa jak w karcie)

DOM MIESZKALNY

5. Zawartość wkładki (nazwa materiału uzupełniającego)

fotografie i plany

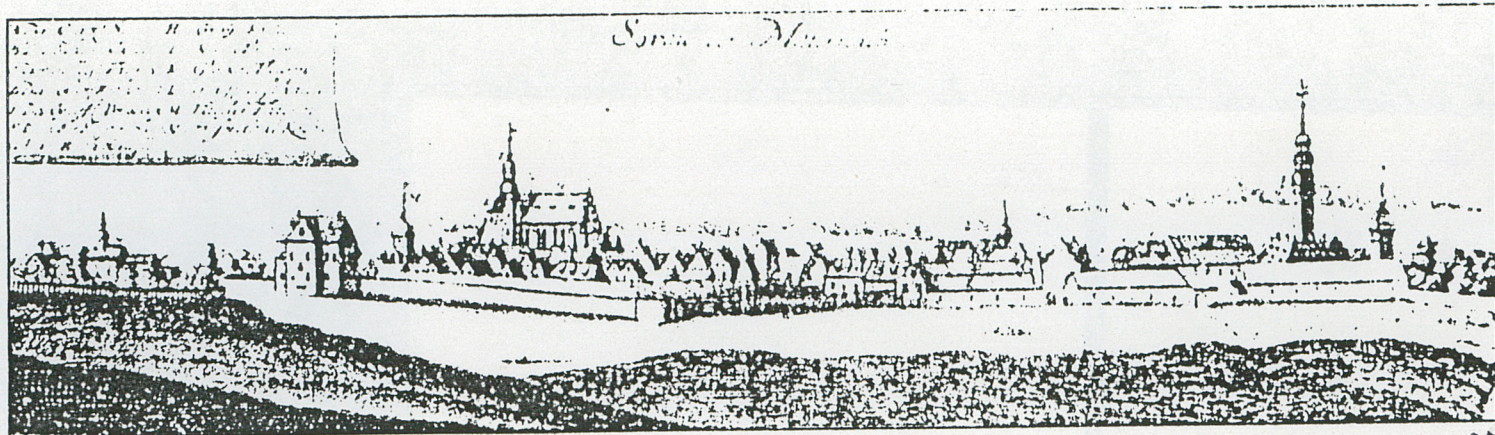
18.

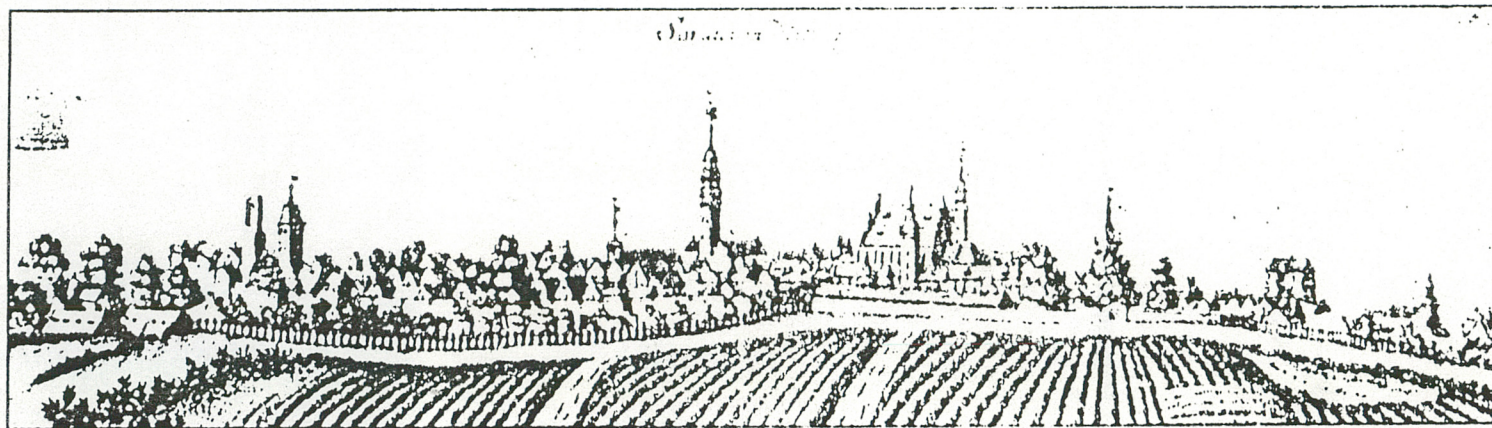
19.

Wkładkę założył:St. Kowalski,
(imię, nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów:PSOZ w Zielonej Górze.....

20.

21.